

PĚCHOTNÍ ROZHLEDY

ROČNÍK IV.

Redaktor: Podplukovník Bohumil Boček.

ČÍSLO 3.

Štábní kapitán pěch. Josef Chlumský:

Úvaha o pěchotě.

II.

Výzbroj a organisace naší pěchoty.

a) Všeobecně.

Kdežto v první části svého pojednání jsem se omezil na pozorování postupných změn ve výzbroji a organisaci evropských pěchot, chci v této části býti konkrétnější a všimnouti si jen „našeho případu“. Toto omezení otázky činí však řešení těžším. Je to proto, že při všeobecné úvaze první části pracoval jen postřeh, kdežto přejdeme-li k řešení určitého případu, nutně se musíme rozhodnouti, jakou důležitost přisoudíme jednotlivým činitelům, z nichž se problém skládá. Toto rozhodování zavazuje současně i rozum, i náš charakter a je současně měřítkem pro obě. Tak dva různí lidé přicházejí zhusta v téže věci k závěrům rozličným. Tato skutečnost je platná všeobecně a upozorňuji na ni, omlouvám se jí současně, neboť není třeba zastírat, že řešení, jež navrhnou, budou poněkud rozdílná od řešení mých předchůdců.

Výzbroj a organisace naší pěchoty nemůže se uskutečňovat mimo všeobecné podmínky, jež obrana našeho státu klade na armádu, a proto si nejprve všimnu těchto všeobecností.

První otázka, jež se vncuje, zní, jaké je poslání naší armády. Odpověď na ni není těžká. Naše armáda je povolána „brániti svobody a celistvosti státu“ (P-I-1, čl. 1) a již tato věta dává tušit, že celý její charakter jest obranný.

Co znamená tento závěr pro výzbroj a organisaci armády? Žádáme-li si znáti důsledek „obránného poslání“ naší armády, odpověď je těžká. Neboť i když předpokládáme, že ne my, nýbrž nepřítel začal válku a zvláště že by se mu, v úmyslu vytvořit pro sebe výhodné podmínky, podařilo přenést ji na naše území, musí nastati rozhodná chvíle, v níž se budeme snažit nepřítel přemoci a vypudit z naší půdy, tak jako jsme to viděli u Srbů v roce 1914 a 1915 a u Francouzů po celá čtyři léta světové války. K tomu cíli tedy svedeme bitvu s jediným úmyslem, aby to byla bitva vítězná. Jaký význam v takovém rozhodujícím utkání má „obránný charakter naší armády“? Zřejmě malý. Jedinými a rozhodujícími činiteli jsou: dobré vedení, výborná výzbroj a výcvik a udatné srdce, t. j. převaha mravních sil.

Popatřme na ostatní prvky, z nichž se náš problém skládá: velikost a položení státu, tvar hranic, povaha půdy a obyvatelstvo.

Co se velikosti a položení státu týče, je ČSR. státem střední velikosti a je též mezi 12 středoevropskými státy přibližně ve středu. Položení státu není nejvýhodnější, neboť má některé sousedy, jež nelze považovat za spojence.

Armáda ČSR. musí býti schopna brániti se na dvě i více stran a povede t. zv. operace na vnitřních liniích. Mají-li se zdařiti, je k nim vždy

třeba rozhodného velení, rychlého a pohyblivého nástroje, výborných komunikačních podmínek a dostatku prostoru.

Rozhodné velení předpokládá pečlivý výběr velitelů všech stupňů a důkladné jejich školení.

Rychlým a pohyblivým nástrojem bude armáda, co možná hodnotná, tedy dobře vycvičená, v níž jsou uplatněny všechny moderní vymoženosti, zejména motorisace. Její vyšší jednotky mají být spíše menší než větší, aby byly pohyblivější.

Co se týče poměrů komunikačních, souvisí s tvarem půdy. Půda ČSR. je z velké části hornatá neb alespoň kopcovitá a zalesněná, což zmenšuje komunikační možnosti. Poněvadž kromě toho stavby železnic v minulosti nebyly konány se zřetelem na potřeby ČSR., je zřejmé, že poměry komunikační úplně nevyhovují. I když je zřejmé, že je třeba učiniti vše, aby tento stav byl zlepšen, přece je třeba, aby se tak nedělo jen jediným směrem — vybudováním komunikací, nýbrž ještě dalším opatřením, jež směřuje k udržení nutného prostoru — opevňováním terénu.¹⁾

Pro pěchotu má uvedený tvar půdy našeho státu ten význam, že musí být organisována tak, aby se mohla dobře uplatnit nejen v rovině a pahorkatině, nýbrž i ve středohorách. Musí tedy mít dosti horské výzbroje (soumary, rozložitelné a poměrně lehké zbraně a vozy pěších jednotek poměrně lehké).

Co se týče hranic, jsou v každém možném případě značně dlouhé, takže poměr délky hranic k velikosti státu je poměrně málo příznivý.

Bude tedy musít naše armáda vždy krýti značné prostory a k tomu bude potřebovat nejen jednotek pohyblivých, nýbrž též velmi silně vybavených „obránnými“ zbraněmi — kulomety.

Musíme předpokládat, že se v čas války setkáme s protivníkem opatřeným všemi moderními prostředky. To ve spojení s povahou terénu možných našich útkání nás vede k poznatku, že budou bojiště, jež se k použití útočné vozby (ÚV.) nehodí, jakož i že na př. letectvo nevystoupí všude v stejné míře.

Z toho usuzují, že, kdybychom zbraně obrany proti útočné vozbě (OPÚV.) rozdělili rovnoměrně do pěších jednotek, jak chce škpt. gšt. Sommer, bychom shledali, že často jsou zbytečné na jednom místě, kde jednotku ani letectvo, ani ÚV. vůbec neohrožuje a chybějí na místě jiném.

Z tohoto poznatku bych vyvodil ten závěr, že zejména pro nás se nehodí stejnoměrné rozložení zbraní OPÚV. a OPL. do pěších jednotek, pokud ovšem to jsou zbraně zvláštní a výhradně určené proti těmto dvěma bojovým prostředkům (na př. průbojné střelivo a svítící střelivo by dostaly stejnoměrně všechny pěší jednotky).

Konečně, co se týče počtu a povahy obyvatelstva našeho státu, lze říci totéž, co bylo již řečeno výše o velikosti státu. Jsme sice stát ne malý, ale přece jen s obyvatelstvem ne příliš početným, což velmi padá na váhu při našem položení. Zřejmě tedy si nebudeme moci dovolit bojovat „lidmi proti materiálu“.

¹⁾ Neríkám tím ovšem naprosto nic nového. Již „Bratřiči“ kombinovali v obraně Slovenska pevnosti a pohyblivou sílu. Vizte též návrhy Mansfeldovy na obranu Čech a jeho „Apologii“.

Co se týče povahy národa, je nutno ji podepřítí jednotící myšlenkou a materiálem. Nebyl to v minulosti náš nejlepší vojevůdce Žižka, jenž mistrně použil obou těchto vzpruh lidské vůle?

Vidíme jej, že svou pěchotu neopatřil jen zbraněmi osobními, nýbrž že ji ozbrojil bojovými vozy, jejichž význam byl několikerý:

poskytovaly jeho milici zajištění svou hradbou,

podporovaly ji a vedly boj svým dělostřelectvem, jež bylo na nich naloženo,

tvorily z ní viditelné a hmatatelné jednotky, počínaje osádkou vozu, jenž byl nejmenší bojovou jednotkou,

dovolovaly spořítí silami bojovníků při přesunech a tak uchovati je svěžími pro boj.

Kombinací těchto prvků vznikla obranně útočná taktika, která byla pro Žižkovu vedení války i bitev příznačná a jež bezesporu odpovídá nejlépe české povaze.²⁾

Obrátíme-li svůj zřetel jen k pěchotě, můžeme říci, že co se týče myšlenky, dnešní pěchota ji může najíti jen v myšlence oddannosti k národnému státu.

Abychom mohli vytrvati ve válce, budeme musít nahraditi lidi materiálem.

Kterého druhu má býti tento materiál?

Vzhledem na dnešní stav naší výzbroje, jež je, co se týče samočinných zbraní, jistě dobrá, jsou to hlavně tři druhy zbraní, jež by naše pěchota potřebovala, totiž zbraně doprovodné, proti ÚV. a proti letectvu.

Není mnoho pochyb v obou posledních, zato nejasnější jest otázka výzbroje „doprovodné“. Může jí býti „pěší dělostřelectvo“ nebo „útočné vozidlo“! Mám prohlásiti, že nejlepší zbraní proti kulometu v obraně jest opět kulomet, ale skrytý za pohybujícím se pancířem a dáti se jen touto cestou? Pak by naše pěchota, opatřená hlavně samočinnými zbraněmi, představovala zbraň do značné míry obrannou, již útočnost propůjčuje teprve útočné vozidlo.

Nebo máme doplniti svou pěchotu „pěším dělostřelectvem“ v podobě různých granátometů, moždířů a houfnic a vytvořiti tak „pěchotu universální“ a do velké míry soběstačnou?

Mým názorem je, že se vzhledem k povaze, tvaru a pokrytosti naší půdy nemůžeme dáti jen prvním směrem a musíme spíše jíti ve směru pěchoty universální. Ale na druhé straně nesmíme zanedbávat útočnou vozbu, abychom mohli protiútoky čelit útokům nepřátelským. V jakém poměru by však měly býti oba směry zastoupeny? Tato věc zasluhuje dostatečných podkladů a pečlivých úvah.

Proto také má odpověď na tuto otázku, kterou se vynasnažím dáti zároveň s návrhem organisace našich jednotek, jest jen osobní názor, který zasluhuje dalšího přezkoušení.

b) Organisace pěších jednotek.

Přikročuje k organisaci pěších jednotek podotýkám, že — hlavně co se týče výzbroje — mám na mysli jen takové změny, jež jsou vskutku nutné, neb alespoň v dohledné době možné. Nelze zapomínati, že v dnešní době, jež zápasí s velkými potížemi hospodářskými, klásti

¹⁾ Je jistě příznačné, že téměř všechny bitvy českých panovníků se sousedy, hlavně s Němci a Maďary, byly svedeny na naší půdě. Pádny to důkaz pro tvrzení, že vždy jsme byli jen v obraně.

velké požadavky znamená často tolik jako psátí „utopie“. Ostatně, jest otázka, mohli-li bychom — i kdybychom měli mnohem více peněz, než máme — zavést výzbroj neb organizaci, jež byly různými autory navrženy. Dotkl jsem se některých návrhů již v I. části této studie a v dalším ještě k nim přijdu. Konečně podotýkám, že počítám s dnešní délkou služební doby, lépe říkajíc s armádou kádrovou, nikoli s armádou z povolání, kterou nám již několik hlasů doporučovalo. Své návrhy na organizaci pěších jednotek jsem uspořádal obdobně jako špkt. Sommer v svém článku, tedy od nejmenší jednotky k jednotkám vyšším.

1. Družstvo a četa.

Názory na organizaci a výzbroj těchto obou nejmenších jednotek jsem již před nějakým časem projevil¹⁾ a nemyslím, že by byl důvod je měnit, co se týče pěchoty řadové a horské.²⁾

Hraničářům by mohly býti odebrány granátometry, pokud nebudou mít většího dostřelu než 200 m. Místo granátometů by četa dostala o 1 lehký kulomet více.

Proti ÚV. v družstvu je nutné, aby bylo průbojné střelivo u všech lehkých kulometů. Proti letectvu četa nepotřebuje zvláštních prostředků. Je-li napadena, může se bránit puškami a lehkými kulometry nebo se prostě rozptýlit. Pro letce je to vždy příliš malý cíl, jenž sotva stojí za útok.

2. Pěší rota.

Vyložil jsem již v I. části této úvahy, proč ve výzbroji pěší roty nemohu souhlasiti se všemi názory špkt. Sommra.

Nebudu zde opakovat v této věci vývody mjr. Valenty, s nimiž zcela souhlasím.³⁾

Co se týče velkých kulometů (ráže 12 mm), uvádím proti nim — kromě důvodů uvedených již v I. části — ještě důvod peněžní. Nelze si prostě myslit, že by naše vojenská správa mohla věnovat pěchotě tolik peněz, aby se dostalo rotě po 2 velkých kulometech. V krajním případě snad lze připustit, že by rota dostala 1—2 zvláštní pušky proti ÚV.

Co se týče granátometů na lehký nebo podle návrhu špkt. Sommra dokonce na velký kulomet, myslím, že to je pro naši pěší rotu výzbroj příliš složitá a těžká. Granátometry na lehké kulometry uskutečnila, jak jsem již uvedl, firma Madsen a jsou plukovníkem Jessenem míněny jakožto součást „jednotné výzbroje“, t. j. mají nahraditi t. zv. doprovodné zbraně. Jest otázka, lze-li očekávati, že by tato náhrada dostačila. V každém případě zřejmě výcvik roty by byl pro vojína mnohem složitější než dnes. Chceme-li to? Soudím tedy, že přijdeme-li k názoru, že by velitel roty potřeboval zbraň se strmou drahou střely, bylo by lépe pomýšleti na nějaký zvláštní vrhač granátů, na způsob onoho španělského, o němž jsem již mluvil.

Co se týká OPL. jsem toho mínění, že u roty je třeba již pomýšlet na účinnou obranu puškami a lehkými kulometry. K tomu účelu by měla rota zvláštní pozorovatele letecké, vyzbrojené dalekohledy a dobře obe-

¹⁾ VR. 1928, str. 383.

²⁾ Výhodné by bylo, aby dostřel puškového granátometu byl větší než 200 m, aby tato zbraň mohla ve všech případech navázati na palbu lehkého dělostřelectva, když je pro bezpečnost nuceno přeložiti svou palbu.

³⁾ Mjr. gšt. Jan Valenta: Poznámky k článku špkt. gšt. Sommra „Modernisace dnešní pěchoty“, VR. 1933, čís. 1.

známené se vzory našich a cizích letadel, aby mohli určit bezpečně příslušnost letounu i na značnější dálku. K postřelování nízko létajících letounů lehkými kulomety by bylo přiděleno pěší rotě několik (4) protiletadlových zaměřovačů. Zdá se mi však, že by bylo výhodné již u roty specialisovati jednotku pro toto použití, při čemž by bylo možné vystačiti pro lehký kulomet jen nejvýše se 4 muži, ba možná, že i se 3. Družstvo by pak mělo 3—4 lehké kulometry, určené s počátku výhradně k OPL. a v boji potom tvořící zálohu materiálu i pro boj pozemní.

Pro organisaci pěší roty je důležité hledisko velení. Pěší rotě bude zpravidla veletí důstojník v záloze, a kdybychom ponechali dnešní organisaci a přidali další výzbroj, stala by se jednotkou příliš těžkopádnou.

Zdá se proto, že by bylo vhodné přejíti ze 4 čet na 3 čety a zbraně, o nichž jsem mluvil (zvláštní vrhač granátů, zbraně OPL. a pušky OPŮV.), organisovati ve 4. četě „zvláštní“ nebo „velitelské“, jež by měla: 1 družstvo OPL. o 4 lehkých kulometech, 1 družstvo vrhačů o 3 kusech a 1 družstvo OPŮV. o 2 kusech.

Ve výzbroji plynové souhlasím se škpt. Sommrem.

Rota horská by byla obdobná, jen místo pušek OPŮV. by měla třeba více vrhačů granátů.

Rota hraničářská by vypadala poněkud jinak než rota pěší. Hraničáři bojují ve zvláštních poměrech a často na širokých úsecích. Je zřejmé, že v tom případě je lépe míti menší jednotky a zato větší počet jich, neboť je-li jednotka příliš veliká, velitel ji na široké frontě nezvládne.

Za druhé je rovněž zřejmé, že se na široké frontě vnucuje v praporu uvolnění (decentralisace) velení, neboť veliteli praporu není možné řídit souhru pěších rot a kulometné roty.

Za třetí lze připustiti, že se na široké frontě se strany nepřátelské neuplatní tolik ani plyn, ani letectvo, zato však přijdou hraničáři první do styku s nepřátelskými útočnými vozidly.

Proto by hraničářská rota byla organisována soběstačněji než rota pěší a souhra lehkých a těžkých kulometů by se uskutečňovala ne v praporu, nýbrž v ní.

Z toho plyne tato organisace: 3 pěší čety po 4 družstvech, celkem 12 lehkých kulometů, a 1 kulometná četa o 2 družstvech po 2 kulometech.

Kyslíkový přístroj by nebyl, rovněž zvláštní vrhač granátů a zvláštní OPL. a u velitelského družstva by zbyly jediné 1—3 (pro každou četou 1) zvláštní pušky OPŮV.

Co se týká trénu pěší roty, považují požadavek škpt. S., dáti pěší četě 1 vojenský lehký vůz k odlehčení, dnes za nemožný, protože je příliš nákladný. Žádám tudíž jen 1 vojenský vůz na zavazadla pěší roty. Bude-li třeba většího odlehčení, bude třeba rekvirovati nebo dočasně přiděliti dopravní prostředky.

3. Prapor.

Prapor je jednotkou, jež vede úplný pěší boj. V organisaci, kterou jsem výše naznačil, byl by prapor pěší a horský celkem v úloze nezměněnou jednotkou, t. j. jednotkou, jejíž velitel uspořádává souhru pěších zbraní, hlavně lehkých a těžkých kulometů.

Prapor hraničářský by byl však poněkud jinou jednotkou. V něm by velitel zajišťoval souhru stejně organisovaných rot (tedy jakási obdoba nynější organisace plukovní).

Pěší prapor by byl přibližně stejně organisován jako dnes. 3 pěší a 1 kulometná rota o 3 četách po 4 těžkých kulometech. Nelze, myslím, měnit tak snadno organisace pěších jednotek, na něž jsme po dlouhá léta své velitele zacvičovali, třebaže na stupni praporu by tato změna nepadala tak příliš na váhu (aktivní vyšší velitelé).

Otázka jest, jak má býti prapor vybaven k potírání pozemních cílů (t. zv. zbraně zbraně doprovodné), v OPŮV. a v OPL. Škpt. S. žádá 1 četů 20 mm kulometů o 2 kusech, jež jsou současně granátometry a plní tak úlohu doprovodnou. Je to zřejmě obdoba směru t. zv. „jednotné výzbroje“.

Je pravděpodobné, že by se ještě vyskytly názory, že by velký kulomet měl stříletí též na letadla. Bude takové hromadění úloh v jedné zbraní výhodné, organisacně a výcvikově možné?

Konečnou odpověď by dalo teprve uskutečnění tohoto návrhu. A i potom by v ocenění výsledků byly možná různé názory.

Zatím teoreticky považuji z důvodů již výše uvedených toto spojení úkolů v jedné zbraní za málo výhodné a soudím, že bude třeba oba úkoly a obě zbraně od sebe oddělit. Pak se naskytá otázka, máme-li dáti praporu o r g a n i c k y obě nebo jen jednu z nich anebo vůbec žádnou?

Předně, co se týká velkých kulometů, je jasné, že nelze dobře odůvodnit zavedení dvou druhů velkých kulometů, 12 mm a 20 mm, neboť oba koneckonců se v svých účincích značně k sobě přibližují a hodí se pro potírání týchž cílů (lehkých ÚV.). Poněvadž jsme předvíдали u pěší roty zvláštní pušku téže velké ráže k OPŮV., soudím, že u praporu můžeme od organické výzbroje proti útočné vozbě upustit. Ale i kdybychom nedali pěším rotám zvláštní pušky k OPŮV., myslím, že by bylo lépe spokojiti se u praporu s průbojným střelivem a nedávati organicky nijakých zvláštních zbraní k OPŮV., nýbrž přidělití je až pluku z důvodů, jež jsem již výše uvedl.

Zbývá zbraň proti pozemním cílům. Má ji dostati organicky prapor čili nic a jaká to má býti zbraň? Vyložil jsem již dříve podstatu otázky a soudím, že by u praporu dostačila velmi prostá zbraň — moždíř, který by vrhal nejvýše na 3 km střelu asi 3—4 kg těžkou. Tento moždíř by nevážil ani 100 kg, kdyby byl vzoru Stokes-Brandt, tedy váha jistě přijatelná. Z nedostatku lepšího musili bychom se spokojiti našimi zlepšenými 9cm lehkými minomety, jejichž váha (135 kg) je rovněž dobře přijatelná. Škpt. S. praví sice o nich, že jsou dědictvím světové války a že se „nám do pohybné války nehodí“, ale myslím, že jeho odsouzení minometů je nespravedlivé. Jsou-li minomety „dědictvím světové války“, znamená to přece, že je to schopná zbraň, neboť bylo mnoho různých zbraní, jež zapadly. Co se týká pohybné války, je třeba míti v té věci vyjasněný názor. Povaha příští války bude záviset zajisté na zbraních, jež budou uplatňovány, a na zvláštních poměrech (bojiště a protivníků), za nichž budou uplatňovány. Viděli jsme, že podstatnou součástí výzbroje pěchoty jsou právě kulomety, jež způsobily zastavení pohybu. Toto rozmnožení kulometů tedy mluví proti možnosti pohybné války.

Druhým prvkem ustálení fronty bylo opevnění terénu zákopy a dráťnými překážkami. Nepředvídají a necvičí snad dnešní armády totéž?

Naopak činiteli, kteří podporují taktický pohyb, jsou dělostřelectvo, ÚV. a letectvo. Jsme si jisti, že budeme mít tak velikou převahu těchto prostředků nad protivníky, že překonáme jejich odpor a neustrneme před jejich obrannými postaveními?

Je pravda, že v našich poměrech budou fronty nesouvislé a bude mít velké slovo obchvat. Ale pohyb nutný k vykonání tohoto obchvatu, pokud se bude dít mimo vlastní bojiště (jistě pak mimo bojiště pěchoty), bude zajisté vykonán tak, že minomety budou vezeny na kárách a nikoli nesený obsluhou. Útok pak, nebude-li podporován ÚV. nebo veden proti zcela slabému nepříteli, půjde vždy poměrně pomalu, neboť vždy bude třeba uspořádat palbu a pohyb, a to vyžaduje času.

Soudím tedy, že by bylo dobré dáti pěšímu praporu alespoň 1 četú minometů o 2 kusech, jako mají Poláci.

Jak zařídit u praporu OPL. Zdá se mi, že by dostačilo, kdybychom ke kulometné rotě nebo k velitelství praporu přičlenili 1 družstvo lehkých kulometů (4 kusy) OPL., takže by byla v praporu celkem 4 družstva lehkých kulometů OPL. o 16 kusech. Kromě toho u kulometné roty by aspoň 1 četa byla vyzbrojena pro OPL.

Co se týká vybavení pěšího praporu materiálem plynovým, souhlasím se škpt. S., chtěl bych však nechat zákopníky u pluku a rovněž tak i mlhový roj. Zamlžování i použití zákopníků jsou spíše zvláštní než pravidelné případy a soustředit tyto prostředky u pluku a přidělovat je praporům bude asi vhodnější, než dáti je organicky praporům a pak jim je zase odbíratí.

Horský prapor musí býti vlastně vojskovým tělesem, neboť boj v horách zřídka snese zasazení jednotky tak veliké jako pluk na jediném místě. Prapory budou obyčejně bojovat odděleně a samostatně. Často to budou i rotý a možná, že by bylo i u horáků výhodné žádati, aby soulad mezi lehkými a těžkými kulomety zařizoval velitel roty a nikoliv až velitel praporu. Nenavrhl jsem tuto organisaci proto, že se domnívám, že se pro podniky útočné, jež vyžadují vždy nahromadění sil, takového odstínění vždy lépe dosáhne v dnešní organisaci, než při přenesení úkolu souhrv zbraní organicky na rotý.

Horský prapor by tedy měl kromě pěších a kulometné roty ještě technickou rotu, v níž by byl i roj mlhový a pak 1 četa minometů alespoň o 4 kusech,

Hraničářský prapor by měl několik stejných hraničářských rot, nejméně pak tři. Soudím, že by všude, kde se terén jen trochu hodí pro použití cyklistů, měla býti hraničářskému praporu ponechána cyklistická rota.

Kde je terén kopcovitý, třeba předvídat 1 rotu hraničářského praporu motorisovanou, neboť velitel hraničářského praporu potřebuje velmi rychlé a co nejpochyblivější zálohy.

Které další jednotky by měl hraničářský prapor mít? Není pochyby, že by to měla býti jednotka zbraní k OPÚV. a jednotka zbraní OPL.

Které to budou zbraně?

K OPÚV. by bylo třeba vybavit hraničářské prapory co nejpečlivěji. Buď tedy dáti do hraničářských rot uvedené zvláštní pušky proti ÚV. (mimo průbojně strelivo) nebo, ještě lépe, dáti praporu místo dnešní kulometné roty (jež by byla rozdělena po hraničářských rotách) 1 rotu zbraní proti ÚV., skládající se alespoň z 1 čety velkých kulometů proti

lehkým ŮV. a z 1 čtyř kanonů (4—5 cm) proti středním ŮV. Čety by měly tolik kusů, kolik má prapor hraničářských rot.

K OPL. by u hraničářského praporu stačilo, soudím, u velitelství praporu 1 družstvo lehkých kulometů OPL. o 4 kusech. To by bylo podle okolností také záštitou pro velitelství praporu.

Dále by hraničářský prapor potřeboval značně silnou a dobře vybavenou technickou rotu, která by mohla provádět ničení menšího rázu, stavět drátěné překážky, klásti miny proti ŮV. a měla dosti silnou jednotku pro zamlžení terénu (nutné k přerušení boje).

Konečně by hraničářský prapor potřeboval jednotku jízdnicích patračů a pozorovatelů, sestavených v pozorovací a pátrací roje o síle asi 1:3. Bylo by jich tolik, kolik je rot a 1 pro velitelství praporu (tedy 16—24 jezdců a velitel).

Kromě toho by měl prapor cyklistické družstvo pro spojení a pozorování asi o 13 mužích.

Naskýtají se ještě dvě otázky:

Má dostati velitel hraničářského praporu ještě zvláštní kulometnou rotu?

Má dostati minomety nebo děla proti cílům pozemním?

Odpovědi na obě otázky nemohou být kategorické a závisí na terénu, v němž má prapor bojovat. Je-li to terén, v němž se těžké kulomety uplatní jednak svými plochými, jednak dalekými palbami, neváhal bych dát veliteli praporu kulometnou rotu o 6—8 těžkých kulometech.

Nehodí-li se terén k použití ŮV. a dá se, bylo-li jich nepřítelem použito, dobře uzavřítí překážkami všech druhů, bude výhodné dáti hraničářskému praporu méně kanonů k OPŮV. a místo nich mu přiděliti minomety nebo, ještě lépe, pěchotní děla vlastností houfnice s účinkem, o němž promluví u pěšího pluku. Jsem přesvědčen, že by se plně uplatnila i horská děla, přizpůsobená tomuto použití (tandem, pryžové nápravy). Četa horských děl o 2 kusech by jistě vykonala velmi platné služby.

Všeobecný typ hraničářského praporu by byl: velitelství, pomocná rota s četou jezdců, cyklistickým rojem a s 1 družstvem kul. OPL., technická rota, 3—5 hraničářských rot o 12 lehkých a 4 těžkých kulometech; z těchto rot 1 cyklistická nebo motor. rota; 1 rota zbraní OPŮV. a doprov. (o 2 četách po 3—5 kusech a 1 četě děl). Někdy: 1 rota těžkých kulometů o 6—8 kusech a výjimečně minomety.

Takto vybavený hraničářský prapor by se zajisté dal i snadno ovládat i splnil by všechny své úkoly. Ovšem, čtenář mi může namítnouti, že takto vybavený hraničářský prapor je téměř čistě „obranný“ a že bude zbraněmi přetížen. (Měl by až 84 [někdy 92] kulometů, 55 velkých kulometů, 5 kanonů a 2 houfnice.)

Tento počet nás nesmí překvapiti, neboť prapor nemá zase naopak granátometů puškových a rotních vrhačů, jež jsme předvíдали pro pěší prapory.

4. Pěší pluk, smíšená brigáda, divise.

Jest otázka, jak má být organizována další jednotka, vytvořená z praporů pěchoty. Odpověď na ni jest, jak čtenář uvidí, mnohem nejnadhší, než byla u nižších jednotek pěchoty a u praporu. Dosud máme

v řadové pěchotě mezi praporem, t. j. jednotkou, jež „vede úplný pěší boj“, a vyšší jednotkou, jež zajišťuje spolupráci zbraní, ještě dvě pěší jednotky: pěší pluk a pěší brigádu.

Pplk. gšt. H. Štěpánský ve VR. 1932, čís. 11—12, v článku „Vývoj organisace nejnižší smíšené jednotky a výhledy do budoucnosti“ navrhuje, aby takovou jednotkou, v níž se provádí součinnost zbraní, byla smíšená brigáda,¹⁾ složená ze 4 samostatných pěších praporů, dělostřeleckého oddílu o 4 bateriích, pěšího přezvědného oddílu, telegrafní půlroty a nejnntnějších služeb. Divise by byla pak jednotkou vyššího rázu, asi takovou, jakou byl dříve armádní sbor. Třebaže tuto smíšenou brigádu nejmenuje výslovně „vyšší jednotkou“, přece to z jeho článku vyplývá, a plk. gšt. Ingr v své odmítavé kritice návrhu pplk. Štěpánského také tak tuto smíšenou jednotku pojímá.

Škpt. Sommer jde cestou vyšlapanější. Žádá, aby mezi pěší prapor a vyšší jednotku, divisi, byl vřaděn pěší pluk o 3 praporech. Divise by byla třípluková a pěší brigády by byly zrušeny.

Konečně mjr. Valenta je pro divisi čtyřplukovou, při čemž výslovně neříká, že by byl zachován svazek pěších brigád.

Shrneme-li, můžeme říci, že pplk. Š. chce vyšší jednotku organisovat ze samostatných praporů, škpt. Sommer i mjr. Valenta chtějí mezi prapory a vyšší jednotku vsunouti 3 nebo 4 pěší pluky, t. j. skupiny praporů, jež za vyšší jednotky nepovažují. Společné mínění všech tří autorů je, že pěší brigáda o 2 pěších plucích je přežitek.

Co říci k těmto názorům?

Vyložil jsem již dříve směr vývoje pěchoty a objasnil, že pěchota tíhne k soběstačnosti a vedle zbraní s plochou drahou malé plné střely zavádí do svých řad zbraně rázu dělostřeleckého, totiž s výbušnou střelou. Takto vřadění dělostřelectva do pěšího pluku není snad změna této jednotky, dosud považované za „pěší“, v jednotku vyšší, nýbrž prostě výraz směru vývoje, jemuž pěchota podléhá.

Abychom se o tom přesvědčili, dostačí srovnat požadavek škpt. Sommera na organisaci pěšího pluku a pplk. Š. na smíšenou brigádu. (Viz str. 282.)

Srovnáme-li tyto dva návrhy, vidíme nepatrné rozdíly, podstata je tatáž. Obě navržené jednotky jsou smíšené, jenže u škpt. Š. jsou vytvořeny pěchotou, u pplk. Š. jsou útvary pěchoty jen samostatné prapory.

Tento rozdíl je zvláště patrný u dělostřelectva. Kdežto pplk. Š. přiděluje organicky své brigádě dnešní lehké dělostřelectvo (jež bylo dosud divisním), chce škpt. Sommer pro svůj pěší pluk zvláštní pěchotní děla, povahy houfnice, ráže 7—8 cm s účinným dostřelem 4—5 km, což značí krajní dostřel asi 7 km.²⁾ Přeneseme-li tento požadavek na dnešní náš dělostřelecký materiál, můžeme říci, že těmto požadavkům střelecky plně vyhovuje náš horský kanon 75 mm. Rozdíl je jen v dopravě, kterou škpt. Š. chce motorickou. Velmi pochy-

¹⁾ Vizte též článek škpt. gšt. Frant. Koblitzte „Organisace naší budoucí divise“, VR. 1922, str. 608. Škpt. K. tam žádá pěší brigády vybavit tak, aby byly „přesku-pitelné“. Mají mít brigádní dělostřelectvo (1 oddíl horský a 2 baterie 8cm). Divise má být operativní jednotkou, vybavenou dobře službami.

²⁾ Škpt. Š. ovšem žádá, aby tyto houfnice mohly působit i proti ŮV. Nouzově je to možné, ale nesmíme od této zbraně očekávat mnoho. Počáteční rychlost střely (poměrně velké) zůstane vždy malou a proto čím je cíl pohyblivější (rychlejší), tím jeho zasažení bude méně pravděpodobné. Naopak dělo menší ráže (4—5 cm) bude málo účinné proti cílům pozemním.

Pěší pluk škt. Sommera ¹⁾ :	Smíšená brigáda pplk. Štěpánského ¹⁾ :
v e l i t e l s t v í	v e l i t e l s t v í
převěždná rota:	(vybavení jako vyšší jednotky)
1 četa jezdců — 30 mužů,	pěší převěždný oddíl,
1 četa cyklistů — 30 mužů,	
1 četa pěší,	
1 četa OA. (3 lehké OA.),	
4 leh. nákl. auta pro odlehčení mužstvu a střelivo,	
3 pěší prapory,	4 samostatné prapory,
1 baterie pěch. děl. o 6 kusech, spoj. rota,	1 oddíl o 4 bateriích (16 děl), ½ tel. roty,
nutné služby z pěšího pluku.	nutné služby jako u vyšší jed- notky.

bují, že by se nám podařilo vybavit celou pěchotu motoricky pohybovaným dělem. Většina pěchoty by se jistě musila spokojiti dělem taženým koňmi. A též s hlediska terénu všeobecná motorická doprava by se sotva osvědčila.

Co se týká množství požadovaných děl, pplk. Š. žádá jich pro svou smíšenou brigádu ovšem mnohem více než škt. S. U škt. S. připadají na prapor 2 děla, u pplk. Š. 4 děla.

Ani jeden, ani druhý požadavek však nečiní ony jednotky plně soběstačnými. Baterie o 4 dělech obsáhne, schematicky říkajíc, úsek asi 200 m; prapor v útoku počítáme průměrně na 600 m. Bylo by tedy třeba 3 baterií na prapor, kdybychom chtěli uskutečnit souvislou dělostřeleckou podporu dotčeného praporu.

Poněvadž obyčejně část pěchoty zůstane v záloze, bylo by třeba přibližně: pro pluk o 3 praporech 2 oddílů (6 baterií), pro brigádu o 4 praporech 3 oddílů podpory (9 bat.) útoku. To značí, že by škt. S. musil dostati pro útok svého pluku ještě 4½ baterie, pplk. Š. 5 baterií. Tuto podporu by dodalo divisní a posilové dělostřelectvo.

Požadavek baterie o 6 kusech se mi ostatně zdá málo odůvodněn, kdyby prapory měly své moždíře na potírání pozemních dílů. V tom případě by plukovní baterie měla na starosti cíle rozsáhlejší a poměrně neurčitě zjištěné, takže by působila na plochu.²⁾ Pak by bylo zajisté lépe vytvořit oddíl o 2 bateriích (po 4 dělech).³⁾ Mluvil jsem asi před 2 lety o těchto věcech s vyšším důstojníkem pěchoty a na můj dotaz, jak by organisoval dnešní pluk, mi odpověděl naráz: „Dal bych mu organicky horský dělostřelecký oddíl přizpůsobený pěším potřebám.“ Myslím, že zde jsme blízko pravdy.

¹⁾ Návrhy obou autorů nejsou nové. Vizte kromě uvedeného článku škt. Kolbitze na př. Revue d'Infanterie z r. 1928, čl. plk. Allehauta „Motorisation“. V čísle červnovém (str. 991—998) dává plk. A. návrh na složení řadové divise. Rovněž v Militär-Wochenblattu z r. 1929 byly návrhy na organizaci nové divise značně se přibližující návrhu pplk. Štěpánského.

²⁾ Gen. Challeat v Revue d'Infanterie, květen 1930, a „X“ v témže časopisu, duben 1930.

³⁾ Organizace ruská s tím rozdílem, že ruská baterie jest o 3 dělech.

Na každý způsob vidíme, že skutečnost, že moderní pěší pluk má své dělostřelectvo, nemusí nás vésti k závěru, že je vyšší jednotkou.

Co se týká odůvodnění, jež pplk. Š. dává pro svou navrženou organizaci (zmenšování jednotek při zvyšování jejich palebné síly a rozšiřování fronty), je třeba poukázat na několik okolností, jež tyto důvody jistě pro náš případ nepotvrdí.

Je třeba si totiž uvědomit, že naše dnešní divise dokonce není tak nepohyblivá a „přesycená“ materiálem, jak se domníváme.

Stačí ji srovnati na příklad s pěší divisí německou z r. 1914 a s německou divisí dnešní.

Předně naše pěchota kromě kulometů má jen 2 lehké minomety pro pěší pluk, kdežto dnešní německý pluk má minometnou rotu o 9 lehkých a 3 středních minometech a předvídá 1 pěchotní baterii o 6 dělech.

Co se týká dělostřelectva, měla německá divise z roku 1914 2 dělostřelecké pluky o 2 odd. po 3 bat. po 6 dělech, celkem 12 baterií se 72 lehkými děly. Naše divise má rovněž 12 lehkých baterií, ale jen po 4 dělech, celkem 48 lehkých děl, t. j. o 24 lehkých děl méně. Je pravda, že místo nich má 24 děl hrubých, ale těch je použito často k zvláštním úlohám (protibaterijní činnost), které v jiných armádách připadají armádnímu sboru.

Moderní německá divise má míti kromě řečených 54 kusů pěchotních doprovodných zbraní 1 lehký pluk o 36 dělech a 1 těžký pluk rovněž o 36 kusech. Kromě toho 1 oddíl OPL. o 12 dělech.

Připadá tedy na pěší prapor:

	čs.	něm.
pěch. děl.	$\frac{2}{3}$ kusů	6 kusů
div. děl.	6 kusů	8 kusů
děl. OPL.	—	$1\frac{1}{3}$ kusů
Celkem	$6\frac{2}{3}$ kusů	$15\frac{1}{3}$ kusů

Rovněž francouzská divise má pro 3 pluky 36 děl lehkých a 24 hrubých, což je v hrubém dělostřelectvu vyšší poměr než u nás.

Nelze tedy mluvit o materiálovém přetížení naší divise, co se výzbroje týká. Z toho plyne taktický závěr, že budeme musít počítati s větším opotřebením naší pěchoty, neboť její podpora dělostřelectvem nebude nejvydatnější.

A tento poznatek by nás nevedl, tuším, k zmenšení dnešní naší vyšší jednotky.

Pplk. Š. se pro svůj návrh dovolává též historického vývoje pojmu „vyšší jednotky“.

Dovolím si odbočit poněkud do minulosti, abych onen „historický vývoj“ blíže osvětlil.

Není především pochyby, že na uspořádání branné moci státu do vyšších jednotek má vliv jednak její velikost (početnost), jednak její použití, t. j. její rozdělení na různá operační jeviště.

Tak na příklad Belgie r. 1914 postavila do pole armádu o 6 pěších a 1 jezdecké divisi.

Divise byly jednak tříplukové, jednak čtyřplukové. Celá armáda byla sjednocena na jediném bojišti a mezi divisí a hlavním velitelstvím, jež v tomto případě bylo velitelstvím armády, nebylo jiného vyššího svazku.

Ve válce balkánské r. 1912 srbská branná moc byla organisována do armád různé síly. Tyto armády byly organisovány v divise a mezi armádou a divisí nebylo vsunutého vyššího svazu. Touž organisaci vidíme v Srbsku 1914 a ve válce polsko-ruské 1920 na polské straně, kde branná moc byla rozčleněna v několik armád s proměnným počtem (3—4) tříplukových divisí.

Jdeme-li dále zpět, vidíme na př. r. 1904—1905 na straně japonské tentýž poměr. Branná moc vyslaná do Mandžuska byla organisována ve 4 armády s proměnným počtem čtyřplukových divisí, kdežto na ruské straně byly jen 3 armády složené z armádních sborů.

Vraťme se ještě dále zpět do doby Velké revoluce a k Napoleonovi, kde velmi dobře vysvitne závislost organisace armád na jejich velikosti a užití.

Armády Velké revoluce jsou malé. Tak na př. roku 1793 Moselská armáda, vedená generálem Hochem, má sotva 35.000 mužů, Rýnská armáda pod generálem Pichegrum asi 39.000 mužů. V r. 1796 velí generál Buonaparte Italské armádě, která měla málo více než 30.000 mužů. Tyto armády se dělí na několik „divisí“¹⁾ různé síly (Napoleon je sestavoval podle schopností svých podvelitelů; schopnější z nich měli silnější divise), průměrně však měly asi 10.000 mužů.

Protějškem těchto malých armád na počátku revoluce byla „La grande armée“ prvního císařství, která měla již na 200.000 mužů a byla proto rozdělena na armádní sbory.

Síla armádního sboru byla 20.000—40.000 mužů; byl tedy císařský armádní sbor stejně silný jako armády Republiky.

V letech 1805—1807 bojuje Velká armáda tak, že tvoří jednu armádu pod velením samého císaře.

Roku 1812 a zvláště 1813 velel Napoleon tak značným silám a poměry strategické byly takové, že byl nucen po prvé vytvořit další velitelský stupeň tím, že rozdělil své síly na několik dílů, jež vlastně byly armádami v dnešním smyslu slova.

Jdeme však ještě dále zpět, na př. do třicetileté války. Shledáme se tam s armádami, které mají sotva 20.000 mužů.²⁾

Jinak říkajíc: armády třicetileté války jsou přibližně dnešní divise! Pochopíme proto, proč se necítila nutnost dělit je jinak než na pluky a šikovati je ve střed a dvě křídla!

Z tohoto krátkého přehledu vidíme, že sice pplk. Š. má pravdu, tvrdí-li, že vývoj organisace branné moci směřuje k zmenšování „nejnižší smíšené jednotky“, ale že tuto pravdu je třeba doplnit poukazem na sílu této jednotky. A vidíme, že tato nejnižší smíšená jednotka, kterou je postupně armáda, pak sbor a pak divise, je stále přibližně téže síly.

Ostatně toto dělení „armáda — armádní sbor — divise — brigáda — pluk“ atd. není jedinou vojenskou organisací nové doby. Byly ještě jiné

¹⁾ t. j. „část armády“. Belgie ještě dnes užívá výrazu „division d'armée“.

²⁾ Valdštejn u Lützenu velel armádě o 10.000 mužů, což je síla odpovídající napoleonské divisi.

kombinace. Tak na př. rakouská branná moc z r. 1866 byla organisována ve dvě armády (severní a jižní) a ty v armádní sbory po 4 brigádách o 2 plucích, 1 samostatném mysliveckém praporu a 1 baterii o 8 kusech. Svazek divise vypadl. Podobně ve válce secesní 1861—1865 branná moc jižních států vystoupila na dvou bojištích, východním a západním, a vytvořila tedy 2 armády. Ty byly organisovány s počátku jen ze smíšených brigád a teprve později vytvořeny divise a armádní sbory.

Konečně poukazuji na známý úkaz, že vyšší jednotky, mající na bojišti zvláštní poslání, jako jsou jednotky horské a jezdecké — dnes k nim lze připojit též jednotky motorisované a mechanisované — jsou početně vždy slabší než vyšší jednotky tvořící jádro armády. Tento úkaz zajisté souvisí též s tím, že tato vojska se zvláštním posláním jsou vždy nečetná.

To se jeví zvláště u jezdeckta, kterého je v moderní době všude poměrně málo. Jezdeckvo jest organisováno ve svazky poměrně slabé, přes to, že je zbraní velmi pohyblivou.

Jezdecký pluk skoro nikde není roven pěšimu praporu.

Samostatná jezdecká brigáda o 3 plucích a s cyklistickou korouhví není silnější než pěší pluk.

Nejsilnější jezdecká divise se vyrovná sotva smíšené pěší brigádě o 5 až 6 praporech.

Podobně horské vyšší jednotky jsou proti vyšším jednotkám, řekněme řadovým, vždy slabší. Naše horská brigáda je přibližně poloviční divise. Rak.-uherská brigáda byla ještě slabší, představujíc sotva třetinu síly tehdejší divise (vojska nebo zeměbrancecké). Německý „Alpencorps“ byla vlastně pěší divise.

Toto máje na zřeteli soudím, že by se v našich poměrech organisace pplk. Š. hodila právě pro naše horské nebo hraničářské a — vytvoříme-li je — motorisované vyšší jednotky.

Souhlasil bych tedy s řešením zrušiti svaz horských pluků a sestaviti ze 4 samostatných praporů horskou brigádu a z nich pak sestaviti další vyšší svazek (horskou divisi nebo HAS.). Ostatně výcvikové mírové poměry nás k tomuto řešení přímo vyzývají.

Avšak pro celek armády by podle mého soudu tato organisace byla méně výhodná, hlavně z toho důvodu, že by měla v zápětí příliš veliké organizační změny na stupni pěšího pluku a praporu.

To by, soudím, nebylo zrovna výhodné řešení, nehledě k tomu, že by taková přestavba byla pravděpodobně drahá. Proto myslím, že v řadové pěchotě učiníme nejlépe, zůstaneme-li u vžitého třípraporového pluku.

O vyšší jednotce jsem řekl hned s počátku, že Polní řád žádá, aby naše jednotky byly „velmi pohyblivé“.

Není, myslím, pochyby, že se k přesunům a k rychlému manévru vůbec hodí jednotky spíše menší (slabší). Vidím tedy mezi dnešní organisací našich divisí, které jsou poměrně velké, a požadavkem Polního řádu jakýsi rozpor.

Proto s hlediska operativního (ne však pro přetíženost naší divise množstvím materiálu) je záhodno, aby naše vyšší jednotka byla menší než

dnešní divise. Mohla by to býti divise, jak ji před deseti léty navrhl kapitán Karlík a nyní znovu škt. Sommer.¹⁾

Soudím však, že bychom neudělali chybu, kdybychom sestoupili ještě níže a organisovali alespoň několik samostatných brigád o 6—7 praporech (2 pěší pluky a samostatný prapor).²⁾

Co říci o dnešní divisi a návrhu mjr. Valenty a škt. Sommra na zrušení pěších brigád?

Vodítkem při řešení této otázky je užitelnost tohoto svazku, pro niž je hlavním měřítkem účast při součinnosti mezi pěchotou a dělostřelectvem.

Jak je tedy dnes uspořádána tato součinnost v naší divisi?

Víme, že pro boj vytvoří náš divisionář „bitevní skupiny“ pěchoty a dělostřelectva (přímé podpory) zpravidla v poměru, aby na 1 prapor bojového sledu přišel 1 oddíl podpory a kromě toho podrží zvláštní skupinu dělostřelectva pro svou potřebu.

Těmito „bitevními skupinami“ budou ovšem naše „skupiny pěších praporů“ a odpovídající „skupiny dělostřelecké“. Jest úplně jasné, že součinnost těchto bitevních skupin pěchoty a dělostřelectva řídí již velitel vyšší jednotky. Zvláštního orgánického (stálého) velitele těchto bitevních skupin, t. j. dnešních velitelů pěších brigád, není třeba.

Poněvadž kromě toho v bitevním sledu divise nebude vždy míti všechny 4 pěší pluky, je jasné, že skoro nikdy by nebyly vytvořeny obě „brigádní nadskupiny“, nýbrž pravidelně jen jedna z nich.

Dostačí tedy, bude-li míti divise jednoho vyššího velitele v záloze pro tento případ (zástupce velitele divise — velitel divisní pěchoty).

Třeba tedy souhlasiti s mjr. Valentou, že brigádní svazek jest i u čtyřplukové divise zbytečný.

Na odůvodnění dnešní divise a brigádní organizace se uvádějí obyčejně ještě dva důvody: poměrný nedostatek dělostřelectva a značné fronty, na nichž budou naše jednotky bojovat.

Co se týká prvního důvodu, je nájisto v přítomné době pravdivý, ale tento stav musíme považovat za nežádoucí a je třeba vyvinout veškeré

¹⁾ Čtenář může namítnout, že zmenšení divise bude mít za následek rovněž nutnost značných organizačních změn, jimiž, jak jsme se z italského a německého tisku dověděli, má býti vsunutí svazku armádního sboru mezi divisi a armádu.

Po mém soudu zavedení tříplukové divise však nijak nemusí míti za následek všeobecné zavedení tohoto nového svazku. Jeho nutnost závisí, jak jsem už dříve ukázal, na počtu sil, jež vystoupí na tom onom bojišti, a rozhodujícím činitelem je otázka velení.

S hlediska velení se považuje ta organizace za správnou, v níž velitel má pod sebou jen tolik podjednotek, kolik může svými prostředky, jež pro výkon velení má, obsáhnouti.

Nejmenší počet jsou dvě podjednotky a největší, na podkladě zkušenosti, je pět. Jakožto číslo skoro vždy přijatelné jsou tři. Již římská kohorta měla tři manipuly! Soustava dvojková i pětková jsou krajnostmi.

Z této zásady plyne, že teprve dosáhne-li počet podjednotek jisté jednotky čísla 6, je záhodno buď vsunouti nový organizační svazek nebo rozdělití dotýčnou jednotku na dvě.

Z toho plyne, že ani s divisemi tříplukovými nemusí nutně nastati potřeba AS., nebudou-li armády míti větší počet vyšších jednotek než pět, a naopak, že bychom se ani s čtyřplukovou divisi AS. nevyhnuli, kdybychom sestavili armády s větším počtem vyšších jednotek než 5.

Ostatně v obou případech, chceme-li se vyhnouti AS., lze vsunouti, je-li třeba, nový velitelský stupeň mezi armádu a HVOA. (skupiny armád).

²⁾ Jinými slovy „přeskupitelné brigády“ škt. Koblitze.

úsilí, aby početní poměr pěchota : dělostřelectvo byl takový, jak dnešní doba vyžaduje.

Co se týká vžitě představy, že naše vyšší jednotky musí být silné, protože budou často na širokých frontách, lze právě s hlediska velení proti tomuto názoru namítnout, že pro ten případ je lépe organisovat větší počet jednotek slabších a přidělit jim u žší oblasti, protože velitelsky je taková soustava pružnější než soustava s malým počtem silných jednotek na širokých oblastech.

Zbývá mi připojit podrobnosti o organisaci pěšího pluku.

Ve věci požadované převzvedné roty jsem toho mínění, že tato věc je neuskutečnitelná peněžně a zbytečná takticky. Nevidím, vskutku, nutnost vybavovati pěší pluk tak velkým zvláštním aparátem. Budeme rádi, dáme-li pěšimu pluku četú jezdeckých patračů a současně pozorovatelů v síle, jak jsem výše naznačil u hraničářského praporu, a družstvo cyklistů pro spojení.

O technické rotě jsem se zmínil u praporu. Byla by nadále u pluku.

Co se týká zbraní k OPŮV. v pěším pluku, soudím, že by bylo dobře dáti z nich k pěšimu pluku alespoň nejnntnější počet (na př. četú o 3 kusech). Bylo by však třeba u divise vytvořit rotu těchto zbraní, aby bylo možné jednak zesílit v obraně úseky, v nichž je vystoupení nepřátelské ŮV. nejpravděpodobnější, a za pohybu chránit boky a zad divisních proudů. K tomu by bylo nejlíp tuto divisní rotu OPŮV. motorisovat.

Co se týká zvláštní OPL, konané kulometry velké ráže, bylo by jisté výhodné organisovat ji již v pěším pluku, jako to učinilo na př. Maďarsko. Při tom by se tyto velké kulometry mohly výborně uplatnit i proti ŮV. a ke střelbě na velké vzdálenosti proti pozemním cílům.

Je však možné doufat v dohledné době v podobnou vymoženost?

Bylo by tedy třeba se snažit vytvořit takovou OPL. alespoň v divisi nejméně 1 rotou velkých kulometů ráže nejméně 12 mm. Tyto kulometry by se v nutných případech zúčastnily obrany proti útočné vozbě, kdyby pronikla buď čelně nebo z boku do prostoru divisních služeb a dělostřelectva.

5. Motorisace a mechanisace pěchoty.

Jak by se měla projevit motorisace v naší pěchotě? Bylo by to možné trojím způsobem. Prvním je využití co nejvíce občanských aut též k převozům pěchoty. Není třeba si zastírat, že to jest improvisace, jež má značné stíny, neboť dovoluje obyčejně jen převoz „čisté“ pěchoty bez vozů a zvířat. Nicméně musíme jí využít co nejvíce.

Dalším stupněm by byla motorisace některých zvláštních jednotek, tak na př. cyklistické kulometné rotý a čet doprovodných zbraní, dále motorisace zásobování střelivem v pěším pluku (dodávka střeliva na bojišti v ŮV.).

Konečně myslím, že posledním stupněm by bylo úplně motorisovat celé pěší pluky, pro každou jezdeckou brigádu alespoň jeden.

Pěchota by v tom případě byla úplně organisována s dopravou motorickou.

Čtenář shledá pravděpodobně, že navržený motorisační program je skrovný. Jisté, ale též naše prostředky jsou skrovné a sotva se zvýší. Ostatně nesmíme zapomínati ještě na mechanisaci pěchoty, t. j. na stavbu obrněných vozidel, hlavně takových, jichž pěchota potřebuje v bitvě (lze tedy říci „středních“).

c) Doplnňování pěchoty, délka služební doby a výcvik.

Naznačil jsem již výše, že podmínky, v nichž pravděpodobně budeme nuceni bojovat, budou vyžadovati na naší armádě, aby vynikala h o d n o t o u, při nejvyšším dosažitelném počtu.

To, soudím, platí i pro pěchotu, ne-li zcela, tedy alespoň pro větší její část.

Naše pěchota bude vzhledem k složení obyvatelstva našeho státu a k ustanovení našeho branného zákona smíšená. Nepadala-li tato okolnost na váhu u armád XVIII. a XIX. století, dnes, v době válek „národů“, je to arci jistá nevýhoda.¹⁾

Aby byla snížena, bylo by třeba stmelit jednotky pěchoty dlouhým pobytem pod prapory. Proto by pro nás též s tohoto hlediska vyhovovala delší služební doba (alespoň dvouletá).²⁾

Ježto však branný zákon již od roku 1920 předvídal postupné zkracování služební doby až, lze říci, na rok, a konečným cílem celé stavby má býti milice, bylo by bývalo od počátku trvání státu třeba z této okolnosti vyvoditi náležitě důsledky.

Prvním z nich mělo býti úsilí jednak stmeliti obě větve státního národa tak, aby postupně bylo dosaženo jazykové, duševní a politické jednoty, jednak ovládnouti politicky i kulturně státní menšiny. To předpokládalo promyšlenou sjednocovací taktiku, v níž přední slovo by byla musila míti š k o l a a b r a n n á v ý c h o v a.

Dalším požadavkem při národnostně smíšené pěchotě by bylo snažit se morálně opřít o plukovní tradici. Poněvadž však mírové přidělování nováčků jest exteritoriální, slouží vojín činně u jednoho pluku a cvičení pak koná u jiného.

Tím trpí nejen plukovní tradice (pocit plukovní příslušnosti vojínů), nýbrž i soudržnost jednotek, zejména rot. Dnešní způsob je výhodný s hlediska celostátního — vojíni z východu přijdou na západ a tak poznávají nové kraje a nový lid, ale méně výhodný pro potřeby vojenské.

Pravil jsem, že by bylo záhodno, aby naše pěchota sloužila 2 léta.³⁾

Bylo by však s hlediska výcviku chybné, kdybychom považovali prodloužení služební doby za „všelék“, jenž všechny nedokonalosti našeho výcviku rázem odstraní.

Je zde mnoho otázek dosud nedostatečně vyřešených, které ani prodloužení služební doby nemůže zlepšiti.

Jsou to předně cvičiště, střelnice a přiděl střeliva a výcvikových pomůcek vůbec, za druhé počty jednotek.

Je známá věc, že při zvětšených prostorech, na nichž dnešní pěší jednotky bojují, naše cvičiště stačí jen pro výcvik asi tak do pěší roty a kulo-

¹⁾ Tato nevýhoda však nesmí býti přeháněna v tom smyslu, jako bychom přý byli nové „Rakousko-Uhersko“. Několik čísel postačí objasnit neudržitelnost takových názorů. Ze 100 našich vojínů je 70 národnosti čs., asi 24 německé a 6 maďarské národnosti (včetně židů). Naproti tomu v Předlitavsku tvořili Němci asi 30%, v Zalitavsku Maďaři sotva 50% všeho obyvatelstva, v celé říši pak obě vládnoucí národnosti sotva 40% obyvatelstva.

²⁾ Otázku t. zv. „pohotovosti“ ponechávám zde zcela stranou. Je však pochopitelné, že jednotka je tím pohotovější, čím k r a t š í je doba její mobilisace, což předpokládá, že se její počty co nejvíce přibližují válečným počtům.

³⁾ Úmyslně pomíjím stránku finančního nákladu na armádu, na němž závisí velikost ročního kontingentu, na tomto pak množství vyvíčených záloh a opatřovaného materiálu pro ně atd. atd., neboť tyto otázky by příliš prodloužily toto pojednání. Zasluhují samostatné úvahy.

metné čety. Výcvik praporu by bylo třeba konat v táborech. Totéž platí o střelnících, jež jsou ve velké většině posádek jen školní a někde vůbec chybějí. A přece přirozeným zakončením výcviku může být jen polní střelba pěšího praporu za podpory nějaké jednotky dělostřelectva (přímá podpora).

Něco takového se téměř nekoná, neboť není střelnic, ani táborů, ani potřebného střeliva. Je tedy naše pěchota ještě daleko toho stavu p o m ů c e k, který bychom mohli označit za dokonalý, a je naprostá nutnost jej zlepšiti, až už je služební doba jednoletá nebo dvouletá.

O p o č t e h mnozí velitelé tvrdí, že prý malé počty výcviku nevedí, že prý ve válce rovněž nebude nikdy dosaženo předepsaných počtů a p. To je pravda, ale jen částečně a jen pro minulost.

U čety z roku 1914 bylo úplně jedno, měla-li 4 družstva o 15 mužích či o 10 mužích, neboť nebylo nijaké specialisace a slabší čety dostaly prostě menší úkol. Totéž se dalo říci i o rotě. Dostačilo, měla-li alespoň 2 čety. Je pravda, že na Slovensku r. 1919 byly prapory, v nichž „rota“ bylo 30—40 mužů, ale tento stav přece není žádoucí. Je to jen vytírání očí a klamání sama sebe. Takové jednotky jsou čistě jen papírové a prakticky taková rota je stále jen četou a prapor je jen rotou a ještě slabou. Takový stav je „desorganisace“ a na tu se nemusíme cvičit, ta přijde postupně v bojích sama.

V dnešní době, kdy se musíme utíkat stále více k specialisaci a „spolupráci“, je záhodno mít alespoň nejnižší pěší jednotky — družstvo a četou — s plnými počty. Jinak, opravdu, nevidím, jak by se dala tato spolupráce vůbec cvičit. Soudím tedy, že nízké počty jednotek nejsou dobrým předpokladem pro výcvik.

Vím, že naši organisátoři jsou nuceni se k nim utíkat, neboť se dosud nemohou odtrhnout od tak zvané „rámcové soustavy“, za niž dnešní naši armádu ještě považují.

To je ovšem do jisté míry omyl. Rámcová soustava předpokládá, že t. zv. „aktivní armáda“ trvá v „rámcích“, t. j., že všechny jednotky vskutku v míru žijí, třebaže se sníženými počty.

Tak tomu bylo ještě po převratu, pokud byla dvouletá služba.

Se zkracováním doby se snížil počet vojska pod prapory a bylo třeba zrušit příslušný počet cvičících a tedy žijících jednotek.

Tak v r. 1920 máme 144 prap. ř. pěch., 10 hran., 12 hor. prap.

1928 „ 96 „ „ „ 10 „ 8 „ „

1933 „ 74 „ „ „ 11 „ 8 „ „

a 4 cykl. prap.

Neboli zhruba říkajíc, se zkrácením služební doby o čtvrtinu (6 měsíců) jsme musili „rámcovat“¹⁾ asi třetinu jednotek, při zkrácení služební doby o $\frac{5}{12}$ (10 měsíců) asi dvě pětiny jednotek. Poněvadž však cvičící jednotky jsou samy již jen „rámcem“, vidíme, že t. zv. aktivní armáda by v mobilisaci měla jen zlomek činné sloužícího mužstva (asi 20%).

Z toho plyne, že pomalu neučiníme chyby, budeme-li dnešní cvičící jednotky považovat ne „za rámeček“, nýbrž spíše za „jednoroční kursy“ a podle toho je budeme organisovat.

Po mém soudu by měla býti při mírové organisaci zá-
sada, že každá pěší jednotka musí být tak vybavena,

1) Výraz nesprávný, neboť „rámcovými“ jsou právě jednotky cvičící.

aby mohla cvičit i bez přispění a zesilování jednotkou druhou. Při tom četa, jakožto nejnížší manévrovací jednotka, musí být na plném počtu.

Podle těchto požadavků by měla pěší rota mít alespoň 2 pěší čety a velitelský roj, tedy asi 85—90 mužů. Pěší prapor 3 pěší a kulometnou rotu, celkem asi 350 mužů, pěší pluk alespoň 2 prapory, což by s útvary mimo svaz praporek se sníženými počty činilo asi 800 mužů.

Tak by bylo možné, aby jednak každá jednotka cvičila se sníženými počty samostatně a že by bylo možné v každé době výcvikového období sestavit alespoň 1 prapor, konečnou to jednotku pro výcvik pěchoty, téměř na válečném počtu. Doufejme, že nová mírová organizace, nabývající právě platnosti, nás k těmto počtům dovede.

Je třeba ještě podotknout, že tyto počty jsou vskutku nejnížší, pod něž s hlediska výcviku nelze jíti, a že předpokládají, že z nich nebude ubíráno vojínů ani na různé práce — které by jistě mohly při řádné organizaci býti vykonávány nezaměstnanými záložníky — ani odkomandovávání k různým písařským pracím k velitelským.

Zdůrazňuji, že tento požadavek je podstatně důležitosti a musili bychom ho dbáti i při prodloužené služební době, kdybychom chtěli vskutku dosíci hodnotné pěchoty. V opačném případě by se druhý ročník prostě rozběhl po různých velitelských a zvláštních úkonech a cvičil by opět jen jeden ročník (i to by ovšem bylo zlepšení proti připravovanému stavu).

Četní velitelé jsou toho mínění, že kdyby byly splněny podmínky, jichž jsem se právě dotkl (tábory, střelnice, výcvikové pomůcky a počty jednotek), že by 14 měsíců na výcvik pěšáka stačilo. Je velmi možné, že mají pravdu.

Není-li pojem „stupeň výcviku“ pojmem čistě relativním, který se dá měřit jen srovnáním se stupněm výcviku možného protivníka?

Ale otázka délky služební doby není jen otázkou výcvikovou, nýbrž je ještě otázkou pohotovosti a mobilizačních potřeb. Posoudit ji s těchto hledisk musím ponechatí peru povolanejšímu.

*

Doufám, že se mi podařilo vyčerpati téma, které jsem si dal, a že mé pojednání je alespoň tak jasné, aby mohlo býti účastno další diskuse, jež se o pěchotních otázkách vyvine.

—◆—

Major gšt. Jiří S o m m e r:

Dva měsíce pohybné války pěšího pluku.

Dnes, 15 let po válce, musíme si připomenouti některé věci z pohybné války: jak dlouho trvá boj při střetnutí, jakých výsledků dosáhneme útočným postupem v jednom dni, denním anebo nočním útokem, pravděpodobné ztráty v boji, možné pochodové výkony, denní či noční pochod, způsob ubytování, stravování, zásobování střelivem a p.

To nám může říci studium poslední války. Budeme proto sledovati (viz *Militär-Wochenblatt* 1933/34, čís. 11) činnost německého p. pl. 87 v prvních dvou měsících světové války na západním bojišti.

4. německá armáda postupovala počátkem srpna 1914 Lucemburskem a jižní Belgií proti Móse. Ve svazku 4. armády byla též 21. divise, ke které patřil p. pl. 87.